

Uit de bouwkeet

Van de redactie

Het Christelijk Lyceum Zeist werkt gestaag verder aan de verdere uitbreiding en de vernieuwing van het bestaande monumentale gebouw.

De afgelopen jaren ging het om de inrichting van een heus Grand Café in het verlengde van de centrale hal. Daarnaast vond in 2019 restauratie plaats van de aula, ontworpen in de jaren twintig van de vorige eeuw. Tijdens deze restauratie werd de aula deels ingericht als een klassieke library, een bibliotheek met galerijen, op basis van een duurzaam ontwerp van het gerenommeerde architectenbureau Erik Wiersema.

Op het ogenblik wordt de sportaccommodatie van de school uitgebreid met een extra gymzaal die zal aansluiten bij het bestaande complex, o.a. door de integratie van tal van fitnessfaciliteiten. Architect Anet Meijer van bureau Bos vertelt in deze editie van *Uit de bouwkeet* over het bijzondere van het CLZ Sportcomplex, dat rond de zomer al zal worden opgeleverd.

Uit de bouwkeet ging ook in gesprek met architect Herman Bakker, van architectenbureau Hoogevest uit Amersfoort, die speciaal werd aangetrokken voor het ontwerp van het zogenaamde Masterplan, dat de komende jaren op grootse wijze vorm zal krijgen. Dit masterplan betekent een forse uitbreiding en algehele renovatie van de aanbouw aan de achterzijde van de school, het gedeelte dat in de jaren '80 en '90 van de vorige eeuw aan het gebouw werd toegevoegd. Met name de bètavakken zullen daarmee de beschikking krijgen over een reeks moderne

praktijklokalen en eigentijdse laboratoriumruimten.

Tegelijkertijd met deze nieuwbouw en renovatie zal het monumentale gedeelte van de school zoveel mogelijk in oude luister worden hersteld. Vernieuwing en traditie, het zijn niet voor niets de pilaren waar het CLZ stevig op steunt.

Belangrijkste knelpunten voor de school nu: onvoldoende onderwijsruimte, te weinig samenhang tussen de verschillende bouwdelen die in de loop der jaren zijn ontstaan, krappe gangen in sommige delen van het gebouw en te weinig ruimte waar leerlingen zelfstandig kunnen werken.

De gehele uitvoering van het CLZ Masterplan zal plaatsvinden onder begeleiding van het bouwbegeleidingsbureau HEVO. Vanuit HEVO verzorgt Nick Opbroek de aansturing van het ontwerpteam en het begeleiden van de school in het ontwerp- en bouwproces. Hierbij wordt met name gestuurd op kwaliteit, kosten en planning. Mike van Schoonderwalt is toegevoegd als sr. projectmanager vanuit HEVO en is nauw betrokken bij de bouwplannen op het CLZ.

Mike van Schoonderwalt

Nick Opbroek

In deze uitgave o.a.

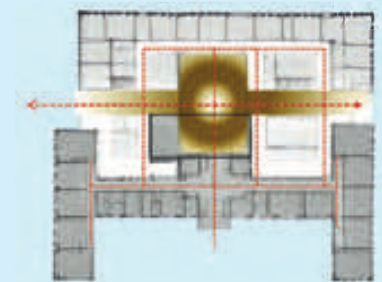
Architect Anet Meijer
Uitbreiding
CLZ sportaccommodatie

Architect Herman Bakker
Nieuwbouw CLZ

Ontwerp en monument,
geschiedenis en toekomst

Uitbreiding CLZ sportaccommodatie

Architect Anet Meijer

Je mag het eigenlijk niet zeggen. Maar dankzij Corona heeft de bouw van de nieuwe gymzaal wel een versnelling ondergaan. Normaal gesproken was de bouw vanwege de Centrale Examens dik vijf weken stilgelegd, ter voorkoming van geluidsoverlast tijdens de examenzittingen in de twee bestaande gymzalen.

Nu kon het bouwbedrijf Burgland Bouw stevig doorwerken. En ja, we zien hoe het geheel langzamerhand de contouren krijgt van een prachtige gymzaal. Niet een blokkendoos

zoals gebruikelijk bij een sportzaal. Maar een echt ontwerp met een schuin dak en muren met mooi metselwerk. Metselwerk ook, dat fraai aansluit bij het 'Utrechtsch Grijs', de steensoort waaruit het oude monumentale schoolgebouw destijds werd opgetrokken.

Als het meezit, zal de sportzaal rond de zomervakantie worden opgeleverd. Daarmee komt er gelukkig een eind aan de dislocatie waarmee de leerlingen voor het vak Lichamelijke Oefening sinds jaar en dag te maken hebben. Heen en weer op de fiets naar het sportcomplex Dijnselburg. En dan vooral zorgen de volgende les weer op tijd op de Lindenlaan te arriveren.

Tegelijkertijd worden ook de bestaande gymzalen geheel en al gerenoveerd.

Architect Anet Meijer, van bureau Bos, vertelt e.e.a. over de totstandkoming van het ontwerp van de gymzaal.

Anet Meijer: "Het ontwerp van deze sportzaal is specifiek geworden: het hoort helemaal bij dit schoolgebouw. Ik bedoel: het is niet echt een gymzaal die je zou verzinnen op een andere plek.

Dat heeft bijvoorbeeld met de kozijnen te maken in het ontwerp. Die zijn afgeleid van de karakteristieke raampartijen in het monumentale gebouw. Ze vertellen

hetzelfde verhaal. Dat geldt in zekere zin ook voor de gemetselde wanden van deze nieuwbouw. Die sluiten ook nauw aan bij de steenpartijen van het oude hoofdgebouw, ook al zijn zij gemetseld in een wat ander ritme. Voor de gemeente Zeist

was het overigens van belang de bebouwing zoveel mogelijk te situeren aan de kant van de Lindenlaan. Zo min mogelijk dus naar achteren. Daar is nu het kunstgrasveld gekomen, dat er goed uitziet op die plek."

Betonvlechten nieuwe gymzaal

Artist impression nieuwe gymzaal

Raampartijen in het monumentale gebouw

“Ik hoop dat het plein dat is gesitueerd langs de Lindenlaan ook echt een functie krijgt voor de school die zich hiermee presenteert aan de voorbijgangers, versterkt door de naam van de school op de gemetselde gevel. Leuk geworden vind ik ook de door-kijkjes in het gebouw in combinatie ook met de fitnessruimte. Daardoor leeft het.”

“Het uiteindelijk resultaat nu is het gevolg van wat men wel noemt: ‘co-creatie’. Dat wil zeggen: we zijn op een gegeven moment met de gymsectie rond de tafel gaan zitten. En hebben toen van alle functionele ruimtes stukjes karton gemaakt bij wijze van puzzelstukjes. Zo hebben we met elkaar het ontwerp in elkaar gepuz-

Betonstorten nieuwe gymzaal

zeld. Dat was een heel spannend proces. Vooral omdat al gauw bleek, dat de LO-sectie geweldig in staat was out of the box te denken en geheel andere oplossingen vond voor wat doorgaans de indeling is van een traditionele gymzaal. Bovendien heeft het ook een aantal zeer praktische zaken opgeleverd, de plek van de toiletten bijvoorbeeld, de douches, de looproutes, etc.”

“Het moest in ieder geval geen doos worden, zoals veel sportzalen iets van een rechttoe rechtaan doos hebben. Het schuine dak bijvoorbeeld in ons →

kenmerken uit omgeving gebruiken in nieuwe gymzaal | houten geveldelen, witte kozijnen en rollagen

ontwerp. bood ook de mogelijkheid aan de hoge kant van de zaal een mooie hoge klimwand te situeren. Terwijl naar de straat toe, de lage kant, een niet al te hoge wand is ontstaan. Ook vanwege de licht-inval in de zaal.”

“Grappig is ook wel dat het zwarte hout-

werk waarmee het geheel wordt afgetimmerd nauw aansluit bij de bouwstijl in de buurt van de school. Dit zogenaamde gepotdekselde houtwerk verwijst via de huizen in de buurt natuurlijk ook naar de negentiende-eeuwse tabaksschuren op de Utrechtse Heuvelrug, waarmee we met

deze nieuwbouw stilistisch toch ook maar weer verwijzen naar een oude bouwkundige traditie. Tsja, we beginnen ook in de architectuur nooit bij nul en we zoeken altijd op een eigentijdse en functionele wijze hier en daar toch aansluiting bij de traditie.” ■

Nieuwe gymzaal in aanbouw

Stalen constructie

Architect Herman Bakker

Nieuwbouw CLZ

Herman Bakker werkt sinds 2006 als architect bij Van Hoogevest Architecten (VHA). Al tijdens zijn studie aan de TU Delft solliciteerde hij bij Van Hoogevest Architecten. Waarom? Omdat dit bureau niet alleen nieuwe gebouwen ontwerpt maar ook een enorme expertise heeft op het gebied van restauratie en verduurzaming van monumenten. Zijn eerste project: de restauratie van het Rijksmuseum te Amsterdam. Een mooiere start kan een architect zich niet wensen.

Architect Herman Bakker: “Toen ik op de basisschool zat, hield een klasgenoot zijn spreekbeurt over het beroep van zijn vader: architect. Hij had prachtige maquettes bij zich en na die spreekbeurt wist ik het: ik word architect. De combinatie van creatief en technisch sprak me erg aan. Na het VWO heb ik HTS gedaan en vervolgens TU in Delft. Het liefste werk ik aan monumentale gebouwen waar nieuwbouw wordt gecombineerd met oudbouw. Het respect voor monumentale waarden en de wens voor nieuwe functionaliteit vraagt een heel eigen creativiteit. Bij VHA noemen we

dat ‘zorgvuldige creativiteit’. Hiervoor is kennis van het verleden, van de verschillende bouwperiodes, en de analyse hiervan heel belangrijk.”

“Het werken aan het CLZ is voor mij een prachtige opdracht. Hier komt veel samen: kennis van het verleden, het onderzoek naar de bouwperiodes die al geweest zijn, maar ook een visie op het totaal: van monument en niet-monument en hoe deze twee zich met elkaar verhouden. Ik vind het een prachtige uitdaging om vanuit het bestaande een schoolgebouw te ontwerpen dat tegelijkertijd

laat zien hoe mooi oud en nieuw samen kunnen gaan.”

Geschiedenis van een schoolgebouw

“Elk schoolgebouw is anders. Schoolgebouwen zijn ook steeds in ontwikkeling, net als het onderwijs. Voor mij is de onderwijskundige visie van de school het belangrijkste uitgangspunt bij het ontwerp. Verder is voor mij bijzonder, dat tegelijkertijd met de bouw van het CLZ in 1922 er door VHA het ontwerp gemaakt is

Ingang westzijde

Jongensinternaat
Krakelingweg
←

voor het Jongensinternaat, dat destijds aan de school verbonden was. Dit laat zien dat wij als bureau al een lange traditie hebben, net als het CLZ.”

“Elke bouwperiode zegt iets over de geschiedenis van deze school. Je kunt het verleden niet overdoen. Wel kun je er zo goed mogelijk mee verder gaan. Soms betekent dit dat je delen afbreekt en op een zorgvuldige manier herstelt. Hoever ik daarin kan gaan, is wel eens een dilemma.”

“De kwaliteit van het oorspronkelijke schoolgebouw, destijds ontworpen door architect Stuivinga, is voor mij zo duidelijk. Je merkt aan alles dat het echt met grote liefde is ontworpen. De liefde voor details en het accent op het ambachtelijke zijn voor mij belangrijke en zichtbare kwaliteiten. Verder past ook de heldere hoofdvorm van deze klassieke H-school prachtig in het tijdsbeeld van de jaren '20.”

“Ik maak een duidelijk verschil tussen het monument en het niet-monument.

Mijn streven is om een duidelijke eenheid te maken van het totale schoolgebouw en tegelijkertijd heel helder te maken wat monumentaal is en wat niet. Hiervoor wordt het monument weer ‘losgemaakt’, bevrijd zeg maar, van de aangeplakte uitbreidingen. Dit schept helderheid en maakt het monument aan de achterzijde veel beter beleefbaar. Het versterkt de monumentaliteit.”

“Globaal is de hoofdopzet van ons plan: het monument wordt via een een luchtige

Ingang westzijde impressie

binnenstraat verbonden met de ‘nieuw-bouw’. Dit levert een mooi contrast op in het geheel van het complex, in algemene zin het contrast tussen traditie en vernieuwing. De verschillende bestaande niet-monumentale delen worden samengetrokken tot een helder eigen en modern bouwdeel.”

“De luchtige binnenstraat is aan weerszijde van buiten toegankelijk waarbij de hoofdentree voor de leerlingen aan de westzijde een duidelijk nieuw aanzicht krijgt. Daarmee krijgt het CLZ een nieuw gezicht, en behoudt het tegelijkertijd het

karakteristieke aanzicht aan de Lindelaan. Dit toont onze aanpak: bewaren wat goed is, verbeteren wat beter kan.”

Duurzaamheid en draagvlak

“Bedoeling is, dat er straks een schoolgebouw ontstaat dat een veel betere energieprestatie heeft dan nu. Hier zullen we een heel aantal maatregelen voor uitwerken. Belangrijkste onderdeel is wel, dat we een compact geheel maken van de school met veel minder oppervlak van

gevels omdat de verschillende bouwdelen verbonden worden. Verder is het verbeteren van de gebouwschil belangrijk en streven we naar een beter binnenklimaat met voldoende frisse lucht en veel daglicht.”

“Het is mijn doel dat er straks een schoolgebouw ontstaat dat werkt zoals het bedoeld is. Hiervoor is het voor mij belangrijk dat ik geregeld contact heb met de toekomstige gebruikers: de docenten, het onderwijsondersteunend personeel, de schoolleiding. Tweewekelijks bespreken wij het plan in de projectgroep om de voortgang te garanderen en om reactie te

krijgen vanuit de school op het ontwerp. In de projectgroep zijn een aantal docenten vertegenwoordigd vanuit verschillende vakgroepen.

Verder zijn er per vakgroep werkgroepen samengesteld waarin docenten gezamenlijk de plannen bespreken en hun reactie terugkoppelen naar mij als architect.

Op deze manier zijn er veel docenten en

medewerkers betrokken tijdens het ontwerpproces. Dit geeft mij de mogelijkheid om het gebouw als een maatpak voor het CLZ vorm te geven.”

“Architectuur laat altijd een tijdsbeeld zien. In de jaren '80 werd er anders over onderwijs en architectuur gedacht dan nu. Wat blijvend van waarde is, is de

kwaliteit van een gebouw. Ik vraag me best wel eens af hoe men over 20 jaar naar het ontwerp kijkt dat ik nu aan het maken ben. Ik ben er zeer van overtuigd dat het niet de kwalificatie ‘respectloos’ zal krijgen. Ik hoop erg dat straks terug is te zien waar wij als bureau voor staan: zorgvuldige creativiteit.” ■

↑ Ontwerp architect Stuivinga

← Grand Café

Aula →

Over vleermuizen, huismussen en gierzwaluwen

Dat gaat niet zomaar: het CLZ uitbreiden en renoveren. In het monumentale, tevens te behouden, deel zouden wel huismussen, vleermuizen en gierzwaluwen kunnen broeden door de aanwezigheid van ruimtes onder de dakpannen. Omdat de school ook werkzaamheden aan de oudbouw gaat uitvoeren, moet nader onderzoek plaatsvinden of zich broedplekken bevinden van huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen op het dak en de zolder van het oude gebouw.

Het gaat om een zogenaamd verkennend flora- en faunaonderzoek. Het eerste veldonderzoek naar de huismus heeft al plaatsgevonden op 8 mei 2020. Dat gaf geen duidelijkheid. Dat moet herhaald worden. Over de nesteldrang op het CLZ van vleermuizen en gierzwaluwen komt dit najaar wellicht voldoende helderheid. Het zou kunnen dat de bouw hierdoor zal worden vertraagd, afhankelijk uiteraard van de uitkomst van de te houden onderzoeken.

Ontwerp en monument, geschiedenis en toekomst

Van Hoogevest Architecten heeft voorafgaand aan het ontwerp onderzoek gedaan naar de bouwhistorie van het Christelijk Lyceum Zeist. Samengevat zijn er vijf bouwperiodes te onderscheiden namelijk: 1920, 1954, 1961, 1985, 1997. Deze bouwperiodes worden kort omschreven om helder te maken hoe Van Hoogevest Architecten met deze gebouwdelen omgaat.

Het oorspronkelijk gebouw is ontworpen door Stuivinga en heeft een heldere H-structuur met de meest representatieve zijde aan de Lindenlaan. De cultuur-historische waarde van dit hoofdgebouw is hoog en de monumentwaarde vormt het vertrekpunt voor het ontwerp van Van Hoogevest Architecten.

In 1954 zijn door Ten Houte de Lange meerdere aanpassingen gedaan: aan de achterzijde zijn lokalen op de verdieping toegevoegd en ook de hoge toneeltoren is toegevoegd aan de achterzijde, aan de aula op de verdieping. De verbouwing en uitbreiding uit 1954 zijn gedaan geheel in de stijl van het oorspronkelijke gebouw en zijn op dit moment nauwelijks te herkennen als een eigen bouwperiode. Deze bouwperiode wordt door Van Hoogevest Architecten hoog gewaardeerd vanwege de zorgvuldige detaillering en samenhang met het oorspronkelijke hoofdgebouw. In 1961 zijn door Ten Houte de Lange aan de achtergevel uitbreidingen gedaan aansluitend op de oorspronkelijke gangruimte. Opvallend is dat bij de vormgeving van een deel van de nieuwe achtergevel er een moderne contrasterende architectuur gebruikt is. Deze bouwperiode is als gevolg van de uitbreiding in de jaren '80 nauwelijks meer herkenbaar in het gebouw aanwezig. Van Hoogevest Architecten waardeert deze bouwperiode in mindere mate, maar streeft ernaar om deze bouw-

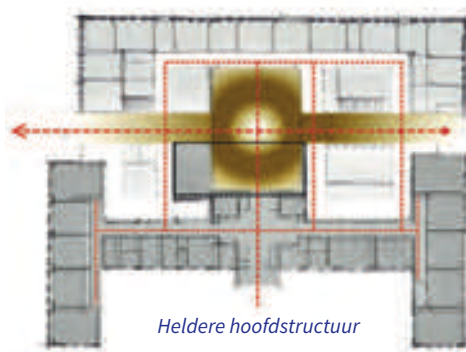
periode gedeeltelijk zichtbaar te maken om de gelaagdheid van het monument te kunnen ervaren.

In 1985 zijn twee grote uitbreidingen gerealiseerd naar ontwerp van Bureau Bos. Beide delen sluiten aan op het oorspronkelijke gebouw en de uitbreidingen van 1961. Gevolg van deze bouwperiode is dat het monumentale gedeelte op meerdere plekken niet meer herkenbaar is. Tevens is het monument op meerdere plekken aangetast als gevolg van nieuwe stijpunten en toegangen. Deze bouwperiode is het meest herkenbaar aanwezig, maar domineert te veel ten koste van het monument. Van Hoogevest waardeert deze bouwperiode laag, vanwege de manier waarop met het monument is omgegaan. Omdat deze bouwperiode bovendien geen heldere logistiek kent en veel hoogteverschillen heeft, is het voor Van Hoogevest Architecten noodzakelijk om delen van deze uitbreiding te verwij-

deren en te wijzigen. Door het verwijderen van delen wordt het monument weer zichtbaar zodat het mogelijk wordt om de doelstelling van de school te realiseren.

In 1997 is aan de achterzijde een losstaande uitbreiding gerealiseerd naar ontwerp van Timo bij 't Vuur. Op de verdieping is een overdekte loopbrug gemaakt die aansluit op het toen reeds bestaande schoolgebouw. De vormgeving van dit bouwdeel is nagenoeg gelijk aan dat van Bos, het heeft dezelfde gevelarchitectuur.

Van Hoogevest Architecten waardeert dit bouwdeel laag, en gebruikt het bouwdeel in het nieuwe ontwerp als 'te renoveren'. Voor Van Hoogevest Architecten is het uitgangspunt dat het monumentale gedeelte van het gebouw behouden blijft en beter beleefbaar wordt in de nieuwe situatie. Juist de rijke schakering van de verschillende bouwperiodes vraagt om een integrale ontwerpaanpak waarbij het contrast tussen monumentaal en niet-monumentaal vergroot wordt. Dit doen wij in opdracht van de school vanuit de overtuiging dat het monument meerwaarde krijgt door een helder en sterk contrast met de niet monumentale delen, waarbij tegelijk een heldere samenhang ontstaat tussen de verschillende delen in het gebouw.

VISIE. Op de kruising van de as over het monument en de as van de nieuwe binnenstraat ontstaat het hart van het gebouw: het Forum, verbonden met het Grand-café. Het huidige Grand-café wordt middels twee deuren in de historische gevel verbonden met het Forum. Het Forum wordt uitgevoerd als een grote tribunetrap. Dit is de plek om te verblijven in de pauzes en tijdens bijeenkomsten. Tevens kan hier zelfstandig gewerkt worden. Het Forum verbindt de begane grond en de verdieping en heeft daarmee ook een logistieke functie.

Oost west, as best

Voor de verbouwingen en gedeeltelijke sloop van de school is een asbestinventarisatie nodig, conform het asbest certificatieschema. Dit wordt uitgevoerd door bureau Lievense Milieu. De asbestinventarisatie is reeds uitgevoerd. De conclusies uit deze rapportage worden door het ontwerpteam nader bekeken om daar waar de verbouwingen en sloop plaatsvinden en asbest is aangetroffen het asbest zorgvuldig zal worden verwijderd. De rapportage van de asbestinventarisatie is 3 jaar geldig.

CLZ projectgroep

De projectgroep CLZ Masterplan vergadert om de week, ook in tijden van Corona ...
Dick Platenkamp, Garmit de Vries-Uiterweerd, Kees van Domselaar, Noor van der Brugge, Rob Bijeman en Roemer Cooman.

↑ Bouwploeg in 1921

en kozijnen worden op zorgvuldige wijze (energetisch) verduurzaamd, rekening houdend met de monumentale waarde, en door de gehele school worden de bestaande armaturen vervangen door LED-verlichting.

Duurzaamheid

Ook op het gebied van duurzaamheid heeft het CLZ een grote ambitie. Deze ambitie betreft zowel het nieuw te bouwen en te renoveren gedeelte als het monumentale gebouw. Het streven is: van energielabel E naar energielabel A.

Daarbij zal er minder buitengevel zijn en komt er een beter binnenklimaat met voldoende frisse lucht en veel daglicht. Ook de ramen

Colofon

Uit de bouwkeet

Informatiebulletin over bouwkundige ontwikkelingen op het Christelijk Lyceum Zeist

Nummer 1 - juni 2020

Redactie: Kees van Domselaar en Garmit de Vries

Vormgeving: Studio Sanhaveld

Christelijk Lyceum Zeist

Lindenlaan 23 • 3707 EP ZEIST • 030 - 692 48 20 • info@clz.nl • www.clz.nl

